

MA'NAVIYAT, IQTISOD VA ULARNING O'ZARO BOG'LIKLIGI

*O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining 2-sonli Toshkent
akademik litseyining ma'naviyat asoslari fani o'qituvchisi*

Isroilova Lazokat Gafurjanovna

Annotatsiya. Maqolada ma'naviyatning iqtisodiyot bilan o'zaro bog'liq tomonlari, ma'naviyatning respublikamiz iqtisodiyotida tutgan o'rne hamda iqtisodiyotni rivojlantirish va shakllantirishda ma'naviyatning tutgan o'rne to'g'risida fikr va mulohazalar bildirilgan.

Kalit so'zlar. Iqtisodiyot, ma'naviyat, ma'rifat, madaniyat, rivojlanish, hususiyat, O'zbekiston Respublikasi, tarbiyalash, iqtisodiy ko'rsatkichlar, ma'naviya va iqtisodning o'zaro bohliqligi.

Iqtisod tushunchasiga turlicha ta'riflar berilib kelinmokda. Ular qanchalik turli-tuman bo'lmasin, bu ta'riflarni birlashtiruvchi, umumlashtiruvchi tomonlar mavjud. Berilayotgan ta'riflarning turli-tumanligi mualliflarning fan o'rganayotgan masalaning u yoki bu tomoniga ko'proq etiborni berganligi bilan bog'liqdir. Aslida iqtisodiyotni inson hayoti va faoliyati bilan uyg'un holda qarash to'g'ri bo'ladi. «Iqtisodiyot deganda kishilar hayotini ta'minlaydigan moddiy ne'matlar ishlab chiqarish va uning iste'moli bilan bog'liq barcha sohalarning yig'indisi va ayni jarayonda ishtirok etayotgan odamlarning faoliyati, ular o'rtasidagi aloqa va bog'lanishlar, munosabatlarning yaxlit birligini tushunmoq kerak».

Ishlab chiqarishning o'sishi va kishilar, mamlakatlar o'rtasidagi aloqalar bozor munosabatlarini keltirib chiqargan. O'rta Osiyoda bozor munosabatlari qadim zamonlardan boshlab shakllangan. Tarixiy hujjatlarning guvohlik berishicha,

bundan ming yillar muqaddam Buxoro va Xiva savdogarlari odamlar ko'zini quvnatib, hayron qoldirgan tovarlar va buyumlarni Hindiston va Xitoyga, Rossiya va g'arbiy Ovro'pa mamlakatlariga yetkazib borganlar. O'rta Osiyoda bozor munosabatlarining qadimdan rivojtopganiga «Buyuk Ipak yo'li» yaqqol misol bo'la oladi. Shunday ekan, hozirgi zamon tilida ishlatilayotgan bozor iqtisodi va uning mohiyati nima? Uni qisqacha ifodalaydigan bo'lsak, u quyidagilarni anglatadi:

Bozor iqtisodi degan so'z birinchi navbetda muloqot, gaplashish, kelishish, savdolashish, ikki tomonga to'g'ri keladigan umumiy narxni, raqamni, xulosani topish demaqqdir.

Jahon tajribasi, shu jumladan, o'zimizning mamlakatimiz tajribasi ham iqtisodiyot faqat uning o'zigagina xos bo'lgan qonunlar asosida rivojlanib borganligini ko'rsatadi. Bozor munosabatlarining qonunlarini nazar-pisand qilmaslik, buzish iqtisodiyotni og'ir oqibatlarga olib kelishi mumkin. Chunonchi, sobiq ittifoqda 70 yildan ortiqroq davr mobaynida bozor iqtisodiyotiga aloqasi bo'lmagan iqtisodiyotni yaratishga urinib ko'rildi. Bu sobiq mustabid tuzumga va uning xalqiga juda qimmatga tushdi.

Iqtisodiyotning ham o'z ob'ektiv qonun-qoidalari, sir-asrorlari borki, ular bilan hisoblashmaslikning hech bir iloji yo'q. Har doim iqtisod o'z yo'lidan boraveradi, uni to'xtatish mumkin emas. Kimki iqtisod qonunlarini nazar-pisand qilmasa, boshi berk ko'chaga kirib qolishi muqarrardir.

O'zbekiston mustaqillikka erishgandan so'ng, u qaysi yo'ldan borishi kerak, degan masala oldimizda ko'ndalang bo'lib turdi. Islom Karimov mustaqillikka erishishimizning birinchi kunlaridanoq jahondagi turli mamlakatlarning tajribalarini chuqur va har tomonlama o'rganib, mustaqil O'zbekistonning bundan buyongi taraqqiyot yo'li bozor iqtisodiyoti munosabatlari yo'lidan borish ekanligiga qat'iy ishonch hosil etdi.

Ammo, bozor munosabatlarining qaysi yo‘li, qaysi shakli biz uchun maqbul, qaysi birini o‘zimizning bundan buyongi taraqqiyotimiz uchun tanlab olishimiz kerakligi masalasi oldimizda turgan muammo edi. Bozor munosabatlariga o‘tish Angliyada 200 yil, boshqa mamlakatlarda 100-150 yil mobaynida, Yaponiya, Suriya mamlakatlarida 20-30 yil davomida shakllangan.

Yuqorida aytganimizdek, bozor munosabatlariga o‘tish davr talabi. Biz uchun bundan boshqa yo‘l yo‘q Buni Respublikamiz ahli to‘g‘ri anglab yetdi. Ammo, kutib o‘tirishga vaqt yo‘q edi. Vaqt, davr nihoyatda tig‘iz edi. Tezkorlik bilan mustaqil Respublikamizning bozor munosabatlariga qanday qilib, qaysi usulda o‘g‘ishini tanlab olish, bunda jahonning barcha ilg‘or tajribalarini umumlashtirish va foydalanishni hal etish lozim edi. Buning uddasidan chiqdik. Bunda Islom Karimov katta shijoat ko‘rsatdi. Bozor munosabatlariga o‘tishning jahonda orttirilgan barcha ijobiy tajribalarini o‘rganib, xalqimizning tarixiy taraqqiyotiga, ruhiyatiga, mentalitetiga, milliy xususiyati, iqlim shart-sharoitlariga, mamlakatimizning jo‘g‘rofiy mavqeiga asoslangan o‘zimizga xos va mos yo‘lni belgilab oldik.

Ushbu yo‘lning, konsepsiyaning qoidalari mamlakat parlamenti qabul qilgan qonunlarda, xususan, «O‘zbekistonning bozor munosabatlariga o‘tishining o‘ziga xos yo‘li» har tomonlama asoslanib, bayon qilib berilgan. Bu «O‘zbekiston yo‘li» sifatida jahon bo‘yicha yuksak baholanib kelinmokda. Ushbu tanlangan yo‘lning mohiyati Uzbekiston Respublikasining ishlab chiqqan va ilgari surgan besh tamoyilda o‘z ifodasini topgan. Bu tamoyillar faqat bizning mamlakatimizda emas, endilikda boshqa mamlakatlarda ham tan olinmokda.

Bu tamoyillar quyidagilar:

Birinchidan. iqtisodiyotni mafkuradan holi qilish, ishlab chiqarish va xo‘jalik yuritishda mafkuraviy manfaatlar nuqtai nazardan emas, balki taraqqiyot manfaatlaridan qaralmog‘i zarur;

Ikkinchidan. mamlakatda o'tkaziladigan islohotlarda davlat bosh isloqotchi bo'lmog'i zarur. Islohotlarning boshida davlat turmasa parokandalik vujudga keladi. Davlat islohotlar vazifalarini bir tizimga solib, ularni amalga oshirishda yetakchilik qilib turadi;

Uchinchidan. islohotlarni amalga oshirishda krnun ustuvorligiga qat'iyon amal qilinishi lozim. Mamlakat hayotida va islohotlarni amalga oshirishda qonun ustuvorligiga amal qilinishi, turli to'siqlarning yuzaga kelishining oldini olish imkonini beradi va taraqqiyot uchun keng yo'l ochib beradi;

Turtinchidan. bozor munosabatlari bir kun yoki bir, ikki yilda shakllanadigan narsa emas. U ma'lum bir davr ichida vujudga keladi. Mana shu davr ichida aholini ijtimoiy jihatdan himoya qilish zarur bo'ladi. Ijtimoiy himoya - aholini iqtisodiy qiyinchilikka tushub qolmasligining muhim sharti hisoblanadi. Shuning bilan birga ijtimoiy himoya ijtimoiy qiyinchilik sharoitida turli ziddiyatlar kelib chiqishining ham oldini oladi;

Beshinchidan. islohotlarni bosqichma-bosqich amalga oshirishdir. Bu tamoyilga binoan islohotlarni bir «zarb» bilan emas, asta-sekin evolyusion yo'l bilan amalga oshirish nazarda tutiladi. Bu bozor munosabatlarning barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Yuqoridagi besh tamoyilni qisqa izohlaydagan bo'lsak, ular quyidagilarni anglatadi:

Birinchidan, iqtisodiyot siyosiy manfaatlarga bo'ysundirilganda, u barbod bo'ladi. Buni sho'rolar misolida ko'rishimiz mumkin. Na siyosat, na mafkura iqtisodiyotni nazorat qilishi, unga tazyiq o'tkazish darajasiga ko'tarilmasligi kerak. Ham ichki, ham tashqi iqtisodiy munosabatlar har qanday mafkuradan holi bo'lishi lozim. Bozorning qoidasi shunday: kimning mahsuloti yaxshiroq va

arzonroq bo'lsa, o'sha mahsulotga talab hammadan ko'ra ko'proq bo'ladi. Bu yerda hech qanday siyosat yoki mafkura o'z ta'sirini o'tkaza olmaydi.

Ikkinchidan, «Davlat asosiy islohotchi bo'lishi zarur. U islohotlarning ustuvor yo'nalishlarini belgilab berishi, o'zgartirishlar siyosatini ishlab chiqishi va uni izchil amalga oshirishi, jaholatparastlar (retrogradlar) va konservatorlarning qarshiligini bartaraf etishi shart» — degan fikri o'ta ahamiyatlidir. Mustaqil O'zbekiston boshqariladigan ma'rifatli bozor iqtisodiyotiga o'tayotir. Unga faqat davlatning boshqaruvchilik kuchiga tayanib o'tish mumkin.

Uchinchidan, «Yangi uy qurmay turib, eskisini buzmay» risolasida hammaning qonunga itoatkor bo'lishi, qonunning hamma narsadan ustun turishini ta'kidlab o'ggan. Biz demokratik jamiyat sari borar ekanmiz, u yerda qonun ustuvorligini unutmasligimiz, qonun oldida hamma teng, uni buzishga hech kim haqli emasligini bilishimiz lozim.

To'rtinchidan, respublikamizda ko'p sonli kishilar turmush darajasining pastligi totalitar iqtisodiy tuzumdan qolgan meros. Biz tanlagan yo'lning o'ziga xosligi shundaki, faqat aholi nochor qatlamlarini ijtimoiy himoya qilish orqali bozor munosabatlariga o'gilishidir.

Beshinchidan, islohot o'tkazishda shoshqaloqlikka yo'l qo'yib bo'lmasligi, uni ehgiyotlik bilan sekin-asta o'gkazish zarurligini ta'kidlab kelingan. Shuni aytish kerakki, islohot biz uchun mutlaqo yangi iqtisodiy tizimni, bozor tizimini yaratishi kerak. Yangilik hech qachon birdaniga yuzaga kelmaydi, har doim iqtisodga bosqichma-bosqich borilgan. O'zbekistondagi bozor iqtisodiga o'tish ham shu narsadan holi emas.

Ma'naviy-ruhiy inqiroz mavjud bo'lgan joyda, iqtisodiy taraqqiyotga erishib bo'lmasligi - bu haqiqatdir. Ma'naviyati yuksak inson, vaqtinchalik mavjud bo'lgan iqtisodiy qiyinchilikpar oldida dovdirab qolmaydi, u istiqbol bilan harakat

qiladi, farzandlari, millati va mamlakatning porloq kelajagi yo'lida samarali mehnat qilishni o'zining turmush tarzining asosiy tamoyiliga aylantira oladi.

Iqtisod va ma'naviyat o'zaro chambarchas bog'liq. Ma'naviyatsiz iqtisod va iqtisodiyotsiz ma'naviyat yuksak bosqichga ko'tarila olmaydi. Oldin iqtisodiy masalalarni, vazifalarni hal qilib, so'ng ma'naviyat bilan shug'ullanish lozim deguvchilar qatgiq adashadi va adshganadilar. Bunday yo'l, usul xato va noto'g'ridir.

Iqtisodiyotning siyosatdan ustuvorligini bozor munosabatlariga o'tishning asosiy tamoyillaridan biri ekanligini qayta-qayta o'qtirib kelinmokda. Bundan ayrim kishilar bizga mafkura, siyosat kerak emas, degan noto'g'ri xulosaga kelib, ijtimoiy fanlarga nisbatan noto'g'ri munosabat bildirib boshlagan davrlar ham bo'ldi. Bu no'noq, uzoqni ko'ra bilmaydigan odamlar fikri. Oldingi qayd etiganimizdek, ma'naviyagsiz jamiyat bo'lishi mumkin emas. Har qanday iqtisodiy masalalarni ma'lum ma'naviyat va ma'rifat sohiblari hal etadilar. Mamlakat qanchalik iqtisodiy rivojlangan bo'lsa, bu mamlakatda ma'naviyat va ma'rifat shuncha yuksak bo'ladi. Yuksak ma'naviyat va ma'rifatga ega bo'lgan mamlakash iqtisodiy kuch-qudrati ham yuqori bo'ladi. Demakki, ma'naviyati va ma'rifati yuksak inson yurt, mamlakat, xalqi oldida o'ziga yuklatilgan mas'uliyatni chuqur his etadi. Shu yurt, mamlakat, xalq uchun halol, fidokorona yaratuvchilik, bunyodkorlik mehnati bilan uning yuksaklikka parvozi uchun o'z hissasini qo'shishi kerakligini teran his etadi. Shunday qilib, yuksak ma'naviyat va ma'rifat yuksak iqtisod, yuksak iqtisod esa yuksak ma'naviyat va ma'rifat bilan bog'lanib ketadi.

Ayrim kishilar erkin bozor iqtisodi sharoitida ma'naviy- ma'rifiy va axloqiy qadriyatlarning qiymati tushib ketadi, madaniyat ikkinchi darajali narsaga aylanadi, ma'naviy qashshoqlik avj oladi, deb da'vo qiladilar. Erkin bozor iqtisodiyoti bilan ma'naviyatni bunday qarama-qarshi qo'yish mutlaqo o'rinsiz,

aksincha, yuqorida aytganimizdek, ular bir-birlarini to'ldiradi, chunki faqat ma'naviy sog'lom, kuchli jamiyatgina islohotlarga tayyor bo'lishi mumkin.

Ma'naviyatning oldingi o'ringa qo'yilishiga ikkita sabab bor:

Birinchidan, rivojlangan mamlakatlarning taraqqiyot tajribalari ko'rsatdiki, faqat yuksak ma'naviyatgila yuksak iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashi mumkin. Ma'naviyat yaratuvchanlik va faollikning asosiy manbasi hisoblanadi.

Ikkinchidan, Respublikamizda iqtisodiy rivojlanishni orqaga surayotgan, unga to'siq bo'layotgan sabablardan biri ma'naviyatsizlik -ekanini anglab yetdik. Bu haqiqat achchiq bo'lsa ham, ammo, uni tan olmasdan ilojimiz yo'q.

Iqtisod, ma'naviyat va ma'rifatning o'zaro chambarchas bog'liq ekanligini bizning ota-bobolarimiz to'g'ri tushunib yetganlar. Shunga tayangan holda ular komil, ma'naviyati yuksak inson haqida butun bir axloqiy talablar majmuasini, boshqacha aytganda axloq Kodeksini ishlab chiqqanlar. Undagi asosiy o'zak, jihat kishi qalbida haromdan hazar, nopoklikka, adolatsizlikka nisbatan murosasiz isyon bo'lishi, bozor munosabatlarida insof va diyonat, xaridorga munosabatda samimiylilik, yumshoq muomala, xaridor ko'nglini topishga intilish asos qilib olingan.

Ma'naviyat va malakaga qarab ishlab chiqarish holati belgilanadi. Yuqori malaka faqat yuqori ma'naviyat bor joyda bo'ladi. Bu esa ishlab chiqarish jarayoni, mahsulot sifati, tannarxi va bahosi malakaga bog'liq bo'lganda, ma'naviyat uning asosida bo'ladi.

Ma'naviyati yuksak kishi birovning haqiga, davlat, jamoa mulkiga hiyonat qilmaydi, sadoqatli bo'ladi. Vatani, eli, yurti, xalqi uchun jonini fido etishga o'zini ayamaydi. Buning aksi o'laroq, ma'naviyati qashshoq kishilar nopok, firibgar, poraxo'r, o'g'ri, qalloblik yo'lidan borib, Vatan va millat manfaatlariga befarq bo'lmaydi.

Ma'naviyat va ma'rifatli, imonli kishilargina o'zining halol- pok mehnati bilan boylik yaratuvchi, izlanuvchi, insofli, mehnatsevar, tadbirkor, el-yurt dardiga malham bo'luvchi haqiqiy vatanparvar bo'ladi. Shunday fuqarolarga ega bo'lgan mamlakat, jamiyat iqtisodiy taraqqiyot pog'onalaridan uzluksiz yuqoriga ko'tarilib boradi.

Kelajak yoshlarniki bo'lgani uchun ham mamlakatimizda ularning ma'rifatli, tadbirkor, zukko va o'z kasbining ustasi, imon- e'tiqodli. zamon talablari darajasida yetuk, ma'naviy barkamol bo'lishlari uchun Prezidentimiz Shavkat Mirziyoev hukumatimiz va keng jamoatchilik barcha imkoniyatlarni yaratib bermoqda. Ilm-fan, ta'lim-tarbiya, hunar egallashni izchillik bilan amalga oshirish iqtidorli yoshlarga ochilgan keng imkoniyatdir. Bu boradagi olib borilgan ish kadrlar tayyorlash milliy dasturi va O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida»gi Qonunini qabul qilinganligida hamda bu masala ustuvor yo'nalishlardan biri qilib belgilanganligida o'z ifodasini topgan. Yurtboshimiz ta'kidlaganlaridek, bizning kelajagimiz, mamlakatimiz kelajagi o'rnimizga kim kelishiga bog'liq.

Shunday qilib, ma'naviy barkamol, ma'rifatli, madaniyatli, tadbirkor, fozil inson, eng oliy faoliyat - mehnat, yaratuvchanlik, bunyodkorlik bilan mashg'ul bo'lishi uchun, uning yashashi va sharoitini tubdan yaxshilash taraqqiyotimizning ob'ektiv qonuniyati bo'lib qolmoqda

Xullas, mustaqil O'zbekiston tanlab olgan bozor iqtisodiyoti yo'li shuning uchun ham istiqbolliki, u har bir kishidan o'ta tadbirkorlikni, hozirjavoblikni, tejamkorlikni, uddaburonlikni, vaqti-soati kelganda sabr-toqatlilikni, sovuqqonlikni, har bir vaziyatda ishning ko'zini bilishni, muomalada nihoyatda ehtiyotkorlikni, har bir so'zning shakli va mazmunini ajratish va farq qilishni talab etadi.

Yuqorida tadbirkor xislatlari qanday bo'lishi haqida qisqa fikr yuritdik. Bu xislat va xususiyatlar o'zbek xalqida azaldan mavjud. Afsuski, ularning ko'pchiligi turli sabablar ta'sirida kishilarimizning yodidan chiqib,

hayolidan ozmi-ko‘pmi ko‘tarilgan, yoki mustabid tuzum va uning mafkurasiga yot narsalar sifatida ular ongidan siqib chiqarilgan. Endi ular tiklanishi va hayotimizda o‘zlariga xos o‘rin egallashi kerak. Bozor iqtisodi - demakkim, zamon talabi, mustaqillik qonuni. Mamlakatimizda kishilarning, ayniqsa, yoshlarning tadbirkorlik ishi bilan shug‘ullanishlariga barcha imkoniyatlar yaratilgan va u qonun bilan mustahkamlangan. Vazifa ana shu qonun doirasida tadbirkorlikni har tomonlama rivojlantirib, O‘zbekisgonni jahonning riyujlangan mamlakatlari qatoridan o‘rin olishiga olib chiqishdir. Shuning uchun ham yoshlar bizning, mamlakatimizning kelajagi deymiz. Zotan, buyuk kelajak ma‘nan yuksak, ma‘rifatli yoshlarimiz qo‘lidadir.

O‘zbekiston milliy mustaqilligining iqtisodiy va ma‘naviy-ma‘rifiy asoslari.

Mamlakatimiz o‘zining ko‘p asrlik davlatchilikni shakllantirish, rivojlantirish tarixiga egadir. Uning davlatchilikni vujudga keltirish tajribalari, mustaqillikni mustahkamlashimizga o‘zining, ijobiy ta‘sirini o‘tkazib kelmoqsa. Ayniqsa, o‘zbek davlatchiligi tajribalarida ma‘naviyatni rivojlantirishga qaratilgan siyosatning ahamiyati nihoyatda kattadir. Bundan tashqari, O‘zbekistonda iqtisodiyot va ma‘naviyatni rivojlantirishga ham, mavjud bo‘lgan imkoniyatlar va resurslarni ishga tushurishga ham katta e‘tibor berilmokda. Ulardan qanchalik unumli foydalana olsak, iqtisodiyot va ma‘naviyatni rivojlantirish borasida ham belgilangan maqsadga erishishimiz mumkin bo‘ladi. O‘zbekiston milliy mustaqilligining iqtisodiy asoslari to‘g‘risida so‘z ketganda uning noyob tabiiy xom ashyo imkoniyatlari haqida alohida aytib o‘tish lozim. O‘zbekiston kelajagi buyuk davlat deyilganda xuddi shu imkoniyatlar ham nazarda tugilganligini yoddan chiqarmasligimiz kerak.

Yurtboshimiz haqli ravishda aytganidek, O‘zbekiston o‘z yer osti boyliklari bilan haqli suratda fahrlanadi. Bu yerda mashhur Mendeleev davriy sistemasining deyarli barcha elementlari topilgan. Hozirga qadar 2700 dan ziyod turli foydali qazilma konlari istiqbolli joylar aniqlangan.

Ularning birgalikdagi qiymati mamlakatimiz va xorijiy mutaxassislar bahosiga ko'ra 5,3 trillion AKSh dollaridan ortiqroq baholanayotir.

O'zbekchiston rivojlangan, ko'p tarmonush qishloq xo'jaligiga egadir. O'zbekiston qimmatbaho xom ashyo - paxta yetishtiradigan jahondagi eng yirik o'lkalardan biri hisoblanadi. O'zbekiston bu ekinni yetishtiradigan mamlakatlar orasida jahonda to'rtinchi o'rinni va paxta mahsulotlarini eksport qiladigan mamlakatlar ichida ikkinchi o'rinni egallaydi. Har yili mamlakat dalalarida, bog'larida besh million tonnagacha meva va sabzavotlar yetishtiriladi. O'zbekistonning mehnatsevar, iste'dodli va mehmondo'st xalqi Respublikaning chinakam boyligidir. O'rta Osiyodagi barcha mehnat resurslarining 40% ga yaqini O'zbekiston hissasiga to'g'ri keladi. Mustaqillik yillari O'zbekistonda barqarorlik va tinchlik, fuqarolar osoyishtaligi va millatlararo totuvlik saqlanib turibdi. Yaxshi qo'shnichilik va insonparvarlik o'zbeklar tabiatidagi tug'ma milliy va diniy fazilat hisoblanadi. Barcha zamonlarda O'zbekiston ko'p millatli davlat bo'lib kelgan va kelajakda ham shunday davlat bo'lib qoladi. O'zbekistonda 130 dan ziyod millat va elat vakillari bo'lgan 37 milliondan ortiq kishi yashaydi. Tinchlik, ijtimoiy totuvlik va adolat g'oyalari bizning ajdodlarimiz qoldirib ketgan ma'naviy meros hisoblanadi. Bu merosni qanchalik chuqur o'zlash tirsak, sh unchalik darajada mavjud imkoniyatlardan foydalanish, vazminlik, bunyodkorlik, hamkorlik, millat va mamlakat manfaatlari yo'lida fidoiylilik kabi fazilatlarimiz rivojlanib boradi. Bu fazilatlar, murakkab o'tish davrimiz uchun katta amaliy ahamiyatga molik bo'lgan omil hisoblanadi.

Xullas, yuqorida ko'rganimizdek, juda katta boyliklar mavjudligi, qudratli sanoat bazasi, ilmiy va intellektual salohiyat, ma'naviy fazilatlar, davlat suvereniteta yangi jamiyat barpo etish, O'zbekistonni rivojlangan, gullab-yashnayotgan davlatga aylantirish uchun zarur bo'lgan iqtisodiy, ijtimoiy, ma'naviy, ma'rifiy asos bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Ziyomuhammadov B. Komillikka eltuvchi kitob.T; “TURONIQBOL”, 2006. B.191
2. Komilov T., Abidova S. Milliy axloqiy qadriyatlar va ularning tarbiyaviy ahamiyati. O‘zR FA, “Fan”, 2000.B.20
3. Mustaqillik: izohli ilmiy-ommabop lug‘ati. (A. Jalolov va Xonnazarov umumiy tahririda). – T; Sharq, 1998, B. 279
4. Mustaqillik: izohli ilmiy-ommabop lug‘at. –T; “Sharq”, 1998. B.33.
5. Musurmonova O. Oila ma’naviyati – milliy g‘urur. T; “O‘qituvchi”, 1999. B.198.
6. Ma’naviyat: asosiy tushunchalar izohli lug‘ati. “G‘.G‘ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi”. T; 2010. B. 707.
7. Muhammad payg‘ambar qissasi. Hadislar. T; “Kamalak”. 1991. B.51-60, 61
8. Milliy istiqlool g‘oyasi: ko‘rgazmali vositalar. T; «Ma’na-viyat”, 2001. B.12.
9. Koshifiy V.H. Axloqi Muhsiniy. – T; O‘zME, 2010.
12. Majidov N. Oila – muqaddas Vatan. Sog‘lom avlod uchun. №1. 2000. B.19
10. Mavrulov A. Vatanni sevish mas’uliyati. T:“Sano-standart” B. 46.
11. Shomaqsudov Sh., Shorahmedov Sh. “Hikmatnoma”.
12. Ortiqov N. Ma’naviyat: milliy va umuminsoniy qadriyat- lar. - T; “O‘zbekiston”,1997.B.48.